

חוברת זו מוקדשת לזכר
בוגרי תנועת הצופים
שנפלו בעת מילוי תפקידם,
ולזכר אלו אשר נפלו קורבן בפיגועי הטרור.

יהי זכרם ברוך

הצעה לפעילות: "בעיני הילדים"

"תנועת הצופים תפעל להבנת חשיבות קיומה של מדינת ישראל והחיים בה, תחנך לאהבת הארץ, המדינה וערכיה ההיסטוריים והאנושיים, תפעל למען עיצוב תרבות יהודית – ישראלית, המשלבת בין המורשת התרבותית של העם היהודי (ערכים אנושיים, זיכרונות היסטוריים, קשר לארץ וכו') לבין התרבות וההווה הישראלית, המתגבשת במדינת ישראל."

רקע

בפעילות זו נעסוק עם החניכים בנושא האבל, השכול והזיכרון העולים מעצם קיומו של יום הזיכרון, ברמה הרגשית, האישית של כל חניך, ונאפשר לחניכים לבטא את תחושותיהם ורגשותיהם תוך התחברות אישית של כל חניך וחניך ליום הזיכרון.

מטרות

- החניך יבטא רגשות ותחושות העולות אצלו ביום הזיכרון לחללי צה"ל

מהלך הפעילות

שלב א: כ - 20 דקות

החניכים יכנסו לחדר כאשר על הרצפה פזורים קטעים/ציורים/תמונות של ילדים על המלחמה, על חיילים/צה"ל, חללים וכו'.
חשוב שהקטעים/ציורים יהיו של ילדים כדי שלחניכים יהיה יותר קל להתחבר אליהם.
כל חניך יבחר קטע שאיתו הוא הכי מזדהה או שאליו הוא הכי מתחבר.
בסבב כל חניך יספר מדוע בחר דווקא בקטע/ציור זה.

שלב ב: "סיפור אישי" כ - 30 דקות

המדריך יקריא בקול לכל הקבוצה קטע/סיפור במישור של סיפור אישי.
(יש לבחור קטע שמתאים לרמת החניכים – קטע לדוגמא נספח א').
לאחר הקראת הסיפור המדריך ישאל את החניכים אם מישהו מהם רוצה לחלוק עם הקבוצה מקרה שהוא מכיר וכדומה.

שלב ג: "חדר זיכרון" כ - 15 דקות

לסיום וסיכום הפעולה נכניס את החניכים לחדר זיכרון שבטי (אם יש) ונסכם שם את הפעילות.

- **חדר זיכרון** - רצוי לעבור בחדר זיכרון עם החניכים בחדר הזיכרון בתחילת הפעולה על מנת לפתוח את הפעולה באווירה הרצויה או לחילופין בסיום הפעולה על מנת לסכם את הפעילות.



קטעים לדוגמא לשלב א' :

ילד שישים ותשע / ילד בן 7

אמא תראי , הטנק הזה
שלמעלה בציור הוא של אבא
והוא יורה פגזים .
והטנק על ידו עם הכוכב
הזה של דגל ישראל ...
ויש מכונית משא ושם רואים
חייל גדול ועוד חייל ונורא
רעש ובלגן כי זאתי
מלחמה .
עכשיו אני רוצה דף חדש

אמא בואי תעזרי לי , אני
אף פעם לא מצליח –
אמא , איך מצוירים
שלום !?

אדם שהולך ולא חוזר / חמוטל ש.

פרח פורח
ופרח נובל ,
כמו אדם שבא לעולם
ואדם שממנו הולך .

שמש זורחת
ושמש שוקעת ,
כמו אדם שנולד
ואדם שמת .

אבל אין צדק בעולם
כי שמש שוקעת
למחרת חוזרת ,
אותה השמש לא אחרת ,
ואילו אדם שמת
לעולם לא יחזור
לעולם לעולם לעולם ...

קטע סריקה

הצעה לפעילות: "כולנו משתקפים במראת המדינה"

"תנועת הצופים תחנך לאהבת המדינה וערכיה ההיסטוריים והאנושיים.
תעודד את הפרט לעצב זהות יהודית – ישראלית משמעותית."

רקע

חניכי השכבה צעירה לא תמיד מסוגלים להתמודד עם הזיכרון והכאב שביום הזיכרון לחללי צה"ל. חשוב לעסוק בנושא, אך ניתן לשלבו עם תחושות השמחה והתקווה סביב יום העצמאות.

מטרות

- החניך יכיר התרחשויות בהן הקרבה אישית ונתינה למען הכלל היוו בסיס להיווסדותה של מדינת ישראל.
- החניך יבחן את משמעות דגל ישראל והמדינה עבורו.

מהלך הפעילות

שלב א: "דבקות במתקן הדגל" כ- 15 דקות

יש להכין מראש מסגרת מסנדות וארבע כפיתות מרובעות. אל המסגרת נחבר ("רגליים") סנדות ניצבות ע"פ גודל הקבוצה. מספר הסנדות המומלצות – קצת פחות ממספר חברי הקבוצה. בתחום המסגרת יש לחבר את דגל מדינת ישראל.
ראה איור – נספח א'.

- המדריך יתן משימה לקבוצה להעביר את "מתקן הדגל" למקום אחר בשבת – מומלץ גבעה או שטח בנוי גבוה. אסור לחניכים לעצור, מטרתם ליהיות תמיד בתנועה ולהגיע בהקדם לנקודת היעד. במהלך המשימה, המדריך יטיל הגבלות לחברי הקבוצה, לדוגמה:
 - חצי ממספר המשתתפים – מחזיקים ביד אחת בלבד את המתקן.
 - שני חניכים הולכים על רגל אחת.
 - שלושה חניכים (מומלץ לנקוב בשמות ספציפיים) עוזבים את המתקן.
 - "המנהיג הטבעי" (זה שנתן את ההוראות לחברי הקבוצה) מרגע זה עוצם עינים/אסור עליו לדבר.
 - עוד חמישה חניכים עוזבים את המתקן.
- ביום זה, קרוב לוודאי שקבוצות אחרות יעבירו פעילות בנושא יום הזיכרון לחללי צה"ל. חשוב לבדוק מראש, שאין המשימה תפריע בסביבתה לקבוצות אחרות.

שלב ב: "בהתנוסס הדגל" כ- 10 דקות

- המדריך יכנס את החניכים בתוך חדר או במקום שקט בשבת. נחלק את הכרטיסיות הממוספרות של הקטע "בהתנוסס הדגל" לכמה מחברי הקבוצה – נספח ב'. החניכים יקראו ע"פ הסדר את הקטע. בסיומו, המדריך ישאל את החניכים:
 - איזו תחושה משה שרת מתאר בקטע, מה עובר בראשו בראותו את הדגל?
 - מה מסמל עבורו הדגל במעמד זה?
 - מתי ואיפה אתם רואים את הדגל?
 - אילו תחושות מעביר בכם הדגל בראותכם אותו בסיטואציות שונות?

שלב ג: "שני ימי זיכרון" כ- 10 דקות

המדריך יחלק לכל החניכים את הקטע "שני ימי זיכרון" – נספח ג'. מומלץ שהמדריך יקריאו בקול רם. בסיום הקטע המדריך יסביר:
הדגל – מסמל את עמנו, את מדינת ישראל.
מה שהחזיק את היהודים במלחמת העולם השנייה היה הרצון להגיע אל מדינת היהודים, הרי היא מדינת ישראל. ארצנו נוסדה דרך קשיים ומלחמות, רבים נפגעו ונפטרו במהלך הלחימה עבור המדינה והדגל (--) מומלץ בשלב זה להשתמש במטאפורה של משימת הפתיחה).
כמו כן, מיום הווסדה של המדינה ועד היום – אנו נלחמים מדי יום על המשך קיומה.
הקטע שקראנו זה עתה, מסביר את הקשר בין יום הזיכרון לשואה ולגבורה ויום הזיכרון לחללי מלחמת ישראל לבין יום העצמאות – "במותם ציוו לנו את החיים".

שלב ד: "איך אני רואה את הדגל" כ- 25 דקות

המדריך יסביר כהמשך לחלק הקודם, שדורות אנו כבר נלחמים עבור לראות את דגלנו מתנוסס מעל פני מדינה זו. כיום – שאנו כאן, בחיינו היומיומיים – כיצד אנו רואים את מדינת ישראל בהשתקפותה דרך דגל המדינה? המדריך יחשוף בפני החניכים את הציורים השונים של הדגל – נספח ד'. מומלץ להגדיל כל אחד מהציורים לפחות לגודל גלוייה, כמו כן ניתן להוסיף צבע. כל חניך יבחר ציור – ויסביר מדוע הוא בחר דווקא בו? מה משתקף מציור זה על מדינת ישראל לפי דעתו?

שלב ה: "כולנו משתקפים במראת המדינה" כ- 15 דקות

המדריך יפתח את הסכום בשאלה –
מה החלק של כל אחד ואחד מאיתנו במדינה זו/ ממה ששיקפתם את המדינה ע"פ האיורים של הדגל? האם אתם מרגישים חלק מהמדינה?
לסכום – המדריך יסביר שגם הוא בחר "דגל" שמסמל לפי דעתו את המדינה.
המדריך יעביר בסבב את ה"דגל", ויבקש מהחניכים לא להגיב אליו עד שיעבור בין כולם.
ה"דגל" – הנו מראה קטנה שעליה מצוייר במרקר כחול את דגל ישראל, ובתוספת המשפט "המדינה – זה אתה."
כאשר החניכים יסתכלו במראה הם יצפו בהשתקפותם מעד לדגל.
ראה הוראות להכנה – נספח ה'.
המדריך יחזור ויסכם שהמדינה נבנתה מאנשים שהקריבו את חייהם ואף בידי אנשים שחיים עד היום. ההיסטוריה שלנו בנויה מסיפורי גבורה של יחידים ושל מעטים. המגינה שלנו קטנה – מורכבת ומושפעת מכל אחד מאנשיה.
כל אחד מאיתנו משתקף במראת המדינה, ובידינו – הכוח להשפיע.

החניך – החניך יקבל במה להביע את דעתו.

הקבוצה – תאפשר לכל חניך להביע את תחושותיו, דעותיו ואפשרות לשאול שאלות.

נספח א':

סריקה

1. שרת (שרתוק), משה (1894-1965) . נולד ברוסיה ועלה עם הוריו לארץ ישראל ב-1906. במלחמת העולם הראשונה שירת כקצין בצבא הטורקי. מאבקו העקשני למען כינון יחידות יהודיות בצבא הבריטי במהלך מלחמת העולם השנייה תרם להקמת חיל הבריגדה היהודית ב-1944. הוא הדריך את אנשי הבריגדה ואחרים במאמצייהם להציל את שארית הפליטה של השואה ולהביא את הניצולים לארץ ישראל, במשך מלחמת העולם השנייה ואחריה. שרת מונה לשר החוץ הראשון של המדינה וכיהן בתפקיד זה עד 1956. בשנים 1954-1955 כשדוד בן גוריון פרש לשדה בוקר, כיהן גם כראש ממשלה. מ-1960 ועד פטירתו כיהן כיו"ר ההנהלה הציונית והנהלת הסוכנות היהודית.
2. בהתנוסס הדגל עם הנפת דגל ישראל לפני בניין עצרת האומות המאוחדות, ניו יורק 12 במאי 1949 דגל תכלת-לבן זה, אשר נישא בידינו בכל חבלי ההתאחדות בארצנו, ארץ ישראל.
3. דגל אשר ליווה את חלוצינו בצאתם לחרוש לראשונה אדמת שממה; אשר הונף ברמה בידי לוחמינו לחירות בשדה הקרב במלחמת העולם האחרונה; אשר נפרש מעל חומות גטו ורשה במרד הנואש; דגל זה, אליו נזעקו כל כוחות עם היהודי שנאבקו על גאולתו בארץ אבות.
5. מה גדול היום הזה! הנני תפילה כי נזכה להיות ראויים לכבוד המוחזר לנו, יאים לאחריות אשר מעמד חדש זה מטיל עלינו. לבי לאשר נפלו חלל בחרפם נפשם במלחמה על עתיד עמם, לכל אשר קורבנם העליון הביאוני עד הלום.
4. הדגל מבטא היום הזה את קוממיותנו השלמה, בהיותו מתנופף בגאון כדגל החמישים ותשעה של חברות האו"ם במעגל הגדול הזה, המסמל את אחדותה ואת מיטב שאיפותיה של האנושות כולה
6. יהי רצון וכל אלה ששכלו את יקיריהם במערכה המכרעת הזאת ימצאו נוחם בהכרה, כי קורבנם לא היה לשווא; כי הללו מסרו את נפשם למען החיים, החירות והשוויון של עמם בקרב משפחת העמים, למען מלוא החופש היצירה של גאון האומה הישראלית. משה שרת, בשער האומות.

שני ימי זיכרון לנו

האחד – עמוד עשן לזכר עזן המשרפות.
השני – עמוד אש לזכר אש הקרב.

ביום הזיכרון לשואה ולגבורה מרכין עם ישראל את ראשו לזכר ששה מיליון מבניו שהושמדו בשואה.
וביום הזיכרון לחללי מלחמות ישראל שוב עומד עם ישראל דום לזכר בניו שנפלו על הגנת ארצם.

שני ימי זיכרון

אתמול – ניצולי השואה לוחשים סיפורי זוועה ומתוך הדממה והכאב עולה התחושה הקשה של עם נרדף באין מולדת, דמו הפקר והוא חסר אונים וחסר תקווה.
היום – נערים זקופים, בוגרים טרם זמנם מספרים בדממה ובכאב על חברים שנפלו – נשקם בידם ודמם מרווה עפר מולדת – מלאי תקווה.

וגם אם יעלה השכול, באין תנחומים וימיס לבבות – יקומו שני ימי הזיכרון בקדושתם ויתאחדו עמוד העשן ועמוד האש בזעקתם:

דמנו לא הפקר
אנו נלחם על זכותנו לחיות.
אנו נלחם על זכותנו למולדת.
אנו נלחם על זכותנו לשלום.

אלה ואלה – במותם ציוו לנו את החיים.

נספח ה':

- מראה קטנה ניתן לקנות במספר שקלים בחנויות הגיינה, כגון: סופרפארם.
ישנן שתי אפשרויות לביצוע המראה:

סריקה

אפשרות ב'

לרשום את המשפט מספר פעמים
כך שיווצרו פסי הדגל הכחולים.

אפשרות א'

להוסיף את המשפט משני צידי
המגן דוד.

שתי סריקות

הצעה לפעילות: מיום הזיכרון ליום העצמאות

"תנועת הצופים תפעל להבנת חשיבות קיומה של מדינת ישראל והחיים בה, תחנך לאהבת הארץ, המדינה וערכיה ההיסטוריים והאנושיים, תפעל למען עיצוב תרבות יהודית – ישראלית, המשלבת בין המורשת התרבותית של העם היהודי (ערכים אנושיים, זיכרונות היסטוריים, קשר לארץ וכו') לבין התרבות וההווה הישראלית, המתגבשת במדינת ישראל."

רקע

בפעילות זו נעסוק עם החניכים במעבר החד מיום הזיכרון לחללי צה"ל ליום העצמאות, כאשר האחד מאופיין בהנצחת הנופלים, עצב ושכול, והשני בחגיגות שמחה וצהלה. החניכים יבחנו את השלוב ביניהם ומה משמעות שלוב זה.

מטרות

- החניך יכיר את המעבר בין יום הזיכרון ליום העצמאות.
- החניך יבין משמעות מעבר זה.
- החניך יברר את הקשר בין אבל ושמחה באירועים הקשורים להיסטוריה היהודית.

מהלך הפעילות

שלב א: "חשיבה אישית" כ - 15 דקות

- אפשרות א': המדריך יקיים סיעור מוחין בנושא המעבר בין יום הזיכרון ליום העצמאות בהיבט הרגשי, ערכי וכו' ע"י שמש אסוציאציות וכדומה.
- אפשרות ב': המדריך ישאל לדעתם של החניכים על המעבר החד מרגע סיום יום הזיכרון, לרגע הפתיחה של יום העצמאות, ויבקש מהחניכים להמשיך את המשפטים הבאים:
 - אני מרגיש ש ...
 - אני חושב ש ...
 - הייתי מציע ש ...
 - הייתי קובע ש ...
 - הייתי שואל את ...
 - הייתי מהרהר ב ...

שלב ב: "חשיבה קבוצתית" כ - 35 דקות

- המדריך ישאל את השאלה הבאה:
האם יש מקום לחבר בין שני האירועים?
- החניכים יחולקו לקבוצות הומוגניות של מתנגדים לחיבור זה והמסכימים עימו.
- כל קבוצה תענה על כרטיס המשימה המתאים לעמדתה (נספח א').

שלב ג: סיכום כ - 35 דקות

- לאחר שכל קבוצה תציג את תוצריה בפורום של כל הקבוצה, המדריך יקיים דיון סביב השאלות הבאות:
 - האם יש קשר בין יום הזיכרון ליום העצמאות?
 - מהי המשמעות של המעבר מזיכרון לעצמאות? או איזה משמעות נוצרת לימים בעקבות הסמיכות ביניהם?

(יום הזיכרון – יש אחריו תקוה, סיבה לאבל, שמחה, גאווה
יום העצמאות – המחיר של העצמאות, חשיבות השלום, לא דבר מובן מאליה)

- אילו מקרים נוספים ביהדות כורכים בהם צער ושמחה, ומדוע?
(חתונה – באירוע משמח שוברים כוס מתחת לחופה לזכר חורבן בית המקדש.
ליל הסדר – בשמחת הסעודה אוכלים מרור לזכר הצער והרע שהיה.
פורים – יום לפני פורים הוא תענית אסתר לזכר צום שקבעה אסתר על מנת
להפך את עצת המן להשמיד את כל היהודים).
• ספרו על אירוע שמח מחייכם האישיים שהיה כרוך בצער.

נספח א' :

כרטיס משימה – מתנגדים

1. הכינו רשימה של נימוקים נגד המעבר החד מיום הזיכרון ליום העצמאות.
2. איזה פתרון אחר הייתם מציעים?
3. הכינו את עיקרי הדיון של הקבוצה לדיון בפורום של כל הקבוצה.

כרטיס משימה – מסכימים

1. הכינו רשימה של נימוקים בעד המעבר החד מיום הזיכרון ליום העצמאות.
2. איזה פתרון אחר הייתם מציעים?
3. הכינו את עיקרי הדיון של הקבוצה לדיון בפורום של כל הקבוצה?

הצעה לפעילות: "הזיכרון שלי כחלק מהזיכרון הלאומי"

"תנועת הצופים תפעל להבנת חשיבות קיומה של מדינת ישראל והחיים בה, תחנך לאהבת הארץ, המדינה וערכיה ההיסטוריים והאנושיים, תפעל למען עיצוב תרבות יהודית – ישראלית, המשלבת בין המורשת התרבותית של העם היהודי (ערכים אנושיים, זיכרונות היסטוריים, קשר לארץ וכו') לבין התרבות וההוויה הישראלית, המתגבשת במדינת ישראל."

רקע

יום הזיכרון לחללי צה"ל הנו חוק במדינת ישראל. בפעילות זו נבדוק כיצד בא לידי ביטוי הזיכרון האישי של כלל חניך סביב יום הזיכרון לחללי צה"ל, וכיצד הדבר משלב עם הזיכרון הלאומי.

מטרות

- החניך יבדוק/ יגדיר במה מתבטא הזיכרון האישי שלו – לחללי מערכות ישראל.
- החניך יבחן את הזיכרון האישי שלו אל מול הזיכרון הלאומי.
- החניך יוכל להביע את רגשותיו לגבי יום הזיכרון לחללי צה"ל.

מהלך הפעילות

שלב א: "כניסה לאווירה" כ – 10 דקות

- החניכים יכנסו לחדר וברקע ישמעו שירי יום הזיכרון. המדריך, ללא להרבות במילים, יבקש מהחניכים לשבת, לאחר מספר דקות יקריא המדריך את חוק יום הזיכרון לחללי צה"ל (נספח א'). המדריך יסביר את נושא הפעילות, וחשיבותו הגדולה.
- יש להתייחס לקריאת החוק – ולומר שאנו מציינים את יום הזיכרון מידי שנה מתוקף החוק. אך ברצוננו לעסוק היום בתחושת הזיכרון האישית של כל חניך.

שלב ב: "חלק הזיכרון שלי" כ – 10 דקות

המדריך יכין מראש פאזל מבריסטול שחור – מסי' חלקי הפאזל יהיו כמספר חברי הקבוצה. כל חניך יקבל חלק מהפאזל, על כל חלק כתוב "הזיכרון שלי...". כל חניך מקבל אחד מחלקי הפאזל ומנסח מהו הזיכרון בשבילו. החניך יכתוב זאת בעזרת גיר לבן, על גבי הבריסטול השחור.

שלב ג: "הזיכרון שלנו" כ – 45 דקות

אחד החניכים יתנדב להתחיל, ויציג את החלק שלו – יקריא ויסביר את שכתב. החניכים יכולים להתייחס לדבריו, לשאול שאלות וכו'. בסיום העיסוק עם חלק הפאזל של החניך הראשון, אחד החניכים שחלקו מתחבר לפאזל של הראשון יציג את החלק שלו, ושוב החניכים יוכלו לשאול שאלות, וכך הלאה...

- המדריך יסכם את חלק זה – ויערוך דיון קצר:
- מה היה שונה/דומה בין הזיכרונות האישיים של כל אחד מאתנו.
 - האם זה טוב שלכל אחד הזיכרון הוא משהו אחר?
 - מה יוצר הרצף הזה, הפאזל – למרות שכל חלק שונה. האם יש זיכרון משותף לכולנו?



- במידה ולא כל החניכים הגיעו לפעולה – יצרף המדריך גם את החלקים הריקים . ניתן אף להשתמש בדימוי שיש הרבה דעות ותחושות שונות לגבי הזיכרון של חללי צה"ל – ובנוסף לחלקי הפאזל של הקבוצה , כמוכן יש עוד דעות רבות שונות זו מזו המיוצגות ע"י חלקי הפאזל הריקים .

שלב ד: "הזיכרון בלב העם היהודי" כ – 15 דקות

המדריך יבקש מחניכיו להפוך את הפאזל שיצרו בחלק הקודם של הפעילות .
מאחורי הבריסטול השחור הודבק מראש בריסטול לבן ועליו כתוב בשחור את הקטע – "מלב אל לב" / דוד בן גוריון (נספח ב').

המדריך יסכם בעזרת הקטע את הפעילות :

- בחלק הקודם שאלנו את החניכים האם יש זיכרון משותף . דוד בן גוריון כותב בקטע זה – הזיכרון " בלב העם היהודי" . מדוע דוחה דוד בן גוריון הנצחה ע"י נטיעות ומצבות ?
- מהו הזיכרון המשותף ? מה עוצמתו של זיכרון זה ?
- האם אתם מרגישים חלק מהזיכרון של העם היהודי ? הכיצד ?
- מהו זיכרון לאומי ?
- נחזיר את החניכים לחוק יום הזיכרון – האם הזיכרון הוא מתוקף החוק ? מה כוחו של חוק זה ?
- האם אפשר להבטיח את זכר הנופלים בכוח של חוק ?

למדריך – חשוב ליצור אווירה נוחה ובטוחה לשוחח בנושא מסוג זה .
חשוב לתת לכל חניך להתבטא , ולהסביר המו הזיכרון האישי שלו .

החניך – יגדיר עבורו מהו הזיכרון שלו , ביום הזיכרון לחללי צה"ל .

הקבוצה – תאפשר אווירה רגועה וכנה על מנת שכל השותפים ירגישו בנוח לשוחח זה עם זה .

נספח א' :

חוק יום הזיכרון לחללי צה"ל

בחוק יום הזיכרון לחללי מלחמת הקוממיות וצבא הגנה לישראל נאמר :
ד' באייר הוא יום זיכרון גבורה ללוחמי מלחמת הקוממיות וצבא הגנה לישראל שנתנו נפשם על הקמת מדינת ישראל ועל הבטחת קיומה , להתייחדות עם זכרם ולהעלאת מעשי גבורתם .
תחילתו של יום הזיכרון היא משקיעת החמה אור ליום ד' באייר או ג' באייר או ב' באייר , הכל לפי העניין וסיומו עם צאת הכוכבים למחרתו .
ביום הזיכרון תהא בכל רחבי המדינה דומייה של שתי דקות בהן תשבות כל עבודה ותיפסק כל תנועה בדרכים ; הדגלים על הבניינים הציבוריים יורדו לחצי התורן ; יקוימו אזכרות ועצרות עם ; ייערכו טקסי התייחדות במחנות צבא הגנה לישראל ובמוסדות חינוך ; תוכניות השידורים יביעו את ייחדו של היום .
בערב יום הזיכרון לא יקוימו עינוגים ציבוריים .

ספר החוקים 393 / י"א בניסן תשכ"ג

נספח ב' :

"לב אל לב"

לא במצבות אבנים ועצים נחוקק ונשמור זכר הגיבורים אלא ברחשי הערצה וגאון שיחיו בלב האומה לעולם ועד . הם העזו ויכלו ונפלו – ותפארת מעשיהם תעמוד לעולם , ושמותיהם הברוכים יאירו לבאים אחרינו באור הגבורה והנאמנות העזה כמוות .
ונתייחד בשעה זו גם עם ההורים השכולים שנתנו לעמם יקר – עלומים מופלא זה . אין תנחומים בפינו לחיי ההוד והעוז שנספו בעודם באיבם . אבל האמהות והאבות השכולים אינם בודדים ביגונם . עם גאול מרכין ראשו בפני אבנם החרישי והגאה .

אך לא ביער עצים אשר ניטע ולא במצבת – אבנים אשר נבנה ייחקה ויישמר זכר הגיבורים אשר נפלו על גאולת עמם ומולדתם . בלב העם היהודי , בלב כל בני ישראל בדורנו-אנו ועד סוף כל הדורות , יחיה זכר הגבורה והתפארת של הגיבורים אשר העזו ויכלו .

דוד בן גוריון